

> DÜBAM

LAOS'UN DÜNÜ BUGÜNÜ

Mehmet Özay

DÜBAM

LAOS'UN DÜNÜ BUGÜNÜ

Mehmet ÖZAY

Genel Yayın Yönetmeni
Akif EMRE

Yayın Koordinatörü
Aynur ERDOĞAN

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net

Laos'da Düne ve Bugüne Bakış

Hint-Çini'nde bir kara devleti olan Lao veya Laos olarak da adlandırılan “Lao Demokratik Halk Cumhuriyeti” son dönemdeki değişim/açılım politikalarından pay almaya çalışıyor. Ülke, sahip olduğu toprak parçası kadar **nüfusu ile de bölgenin en az nüfus yoğunluğuna sahip ülkesi sayılır**. Halkın, %60'a varan önemli bir bölümünü “Lao” etnik çoğunluğu oluşturuyor. **Nüfusun geri kalanını ise, yukarıda zikredilen coğrafi şartların sonucu olarak ‘yerli’ aidiyetlerini koruyan ve bu anlamda animist inanç sistemine tabi Hmong, Kha ve Kmhmü etnik yapıları teşkil etmektedir**. Lao merkez siyasi yönetiminin bu azınlık gruplarıyla geçmişteki etkileşimine aşağıda değineceğiz.

Ülkedeki Müslüman unsurlara kısaca göz atmakta fayda var. Bölgede Müslümanların varlığına referans olarak, Fransızların sömürge döneminde ara **işlerde çalıştırmak amacıyla getirdiği Tamil kökenliler, Pakistan'lı kökenli Peştunlar ile Khmer rejiminden kaçan Kamboçyalı Müslümanların oluşturduğu çok küçük bir grup mevcuttur**. Müslümanların genel nüfus içerisindeki oranı ise %1'in altında olduğu varsayılıyor. Tabii, Budist çoğunluk içinde yaşayan Müslümanlar denilince akla aynı coğrafyadaki örneğin Tay Budist toplumu içerisindeki Patani, Burma Budist toplumundaki Arakan gibi sorunlu bölgeler akla geliyor. Tarihsel olarak gerek bölge içi gerekse Ortadoğu-Hindistan eksenli ticaret, sosyal ve dini içerikli göçlerin ulaştığı noktaların liman şehirleri olduğu düşünüldüğünde söz konusu bu göçler vasıtasıyla Müslümanların bugünkü sınırları içerisindeki Laos'a gelmediklerini varsaymak mümkün. Bununla birlikte, Çin'e, Myanmar'a ve Kamboçya'ya -kısmen yukarıda değinmiştik- komşu olması özellikle yirminci yüzyıl boyunca bu ülkelerde Müslümanlara yönelik baskı ve zulümlerden kaçan bazı grupların Laos'a yerleştiği düşünülebilir. Bu noktada, Laos Müslümanları olarak adlandırılacak bir kitleden bahsedilebilirse de köklü kurumsal yapılanmalar konusunda diğer çevre ülkelerine nazaran gelişmeye matuf olduğunu söylenebilir. **Özellikle Myanmar'da Müslümanlara yönelik saldırıların bölge ülkelerinde karşılık bulması gibi bir ihtimal göz önüne alındığında -ki bunun ipuçları Malezya ve Endonezya'da ortaya çıkmaya başlamıştır, Laos Müslümanlarının kendilerini koruyabilecek bir yapılanmaları söz konusu değildir**. Öte yandan, çok az bir kitlede olsa,

Laos Müslümanlarının eğitim, sağlık, ekonomik yeterlilik gibi alanlarda kendine yeter bir yapıya kavuşturulmaları üzerinde ciddi bir şekilde düşünülme hak ediyor.

II. Dünya Savaşı hemen öncesinde başlayan sömürgecilik karşıtı eğilimler, savaş sonrasında; komünist hareketlerin monarşi/ milliyetçi bloğa karşı mücadeleleri; 20. yüzyıl ortalarında başgösteren Hint-Çini savaşları ve Batılı unsurlar ve Çin'in müdahaleleri, Sovyet Rusya'nın çöküşü ve Çin'in liberal ekonomiye geçişi vb. dikkate alındığında, aynı zamanda bir ASEAN üyesi de olan Laos'un bölgenin yeniden şekillenmekte olan jeostratejik ve ekonomik süreçlerinden bağımsız kalmayacağı kesin. Hatırlatma babında dikkat çekilen bu ve benzeri hususlar 1965 yılında bölgeye gelen ve bir daha da çık(a)mayan Lao dilbilimcisi

James R. Chamberlain'in ifadesiyle daha o dönemlerde, bir kasaba

görünümünde olmakla birlikte, dünyanın batısı ile doğusundan pek çok kişinin 'cirit attığı' bir beldedir başkent Vientiane. Laos'u bu nedenle önemsemekte dün, bugünü anlayarak geleceğe projeksiyon yapmanın faydalı olduğuna şüphe yok.

Laos'un kısa tarihi

Mevcut duruma geçmeden önce kısaca geçmişte neler olup bittiğine bakmakta fayda var. Fransız sömürgeciliğinin 17. yüzyıl sonlarında başlattığı Hint-Çini'ne (l'Indochine Française, ki bu tanımlama daha sonra l'Union indochinoise'e evrilecektir) özellikle Fransız Katolik misyonerleri koruma adına başlattığı ardından 19. yüzyılda ekonomik vecheye bürünen nüfuz çabalarıyla kıyaslandığında, görece geç bir tarihte, yani 1893'de Fransa'nın nüfuzu altına giren bu topraklar, o dönem söz konusu coğrafyada varlık süren üç farklı Lao Krallığı'nın elbette sancılı olan birleşme sürecine tanıklık etmiştir. Sancılı diyoruz çünkü, bu üç farklı monarşinin 'gevşek' teritoryal egemenliklerinin ortadan kaldırılması, yeni 'mutlak' sınırların konulması, modern bürokratik idari mekanizmanın gündeme getirilmesi vb. özellikle ulaşım ağının oldukça sınırlı olduğu bu coğrafyada büyük bir sorundu. **Öte yandan, bu merkez güçlerle dağlık bölgelerdeki çeşitli etnik unsurlar arasındaki dini/kültürel, ekolojik, siyasi ve**

coğrafi farklılıkların çeşitli süreçlerle aşılma çabası da başlı başına bir konudur. Öyle ki, merkez güçleri teşkil eden bu krallıklarla, farklı dini-kültürel bağlamlarda yaşayan etnik unsurların varlığı ve bunlarla girilen ilişkiler de sadece maddi sınırların değil manevi, yani bir merkezi-devlet olgusu etrafında yeniden şekillendirilmek zorunda kalmıştır. Çünkü sömürge öncesi dönemde örneğin kendi sınırlarının ruhlar tarafından korunduğuna inanan ve bu anlamda 'otonom' bir yaşam süren dağlık bölgelerde yaşayan etnik azınlıklar ile, merkezde saray çevresindeki yapının dağlık bölgelerdeki unsurları 'asimile etme' gibi bir çaba içerisinde olmaması sömürge yapısının yeni formatına geçişi zorunlu ve de aynı zamanda sancılı kılıyordu.

Tabii, bu sorunun bugüne kadar ne ölçüde çözülebildiği tartışılmalıysa da, nihayetinde Laos'u Laos yapan güçlerin belirlediği sınırların tanınırlığı böyle bir ülkeyi ortaya çıkarmıştır. Nihayetinde bu süreç, 20. yüzyıl ortalarında kuzey bölgesinde öne çıkan krallık "Luan Phrabang" monarşisi çatısı altında birleşerek tamamlanabilmiştir. Sömürge süreci bir yandan teritoryal sınırları oluştururken, aynı zamanda II. Dünya Savaşı sonrasında ulus devletine evrilecek olan 'Laos' adının Fransızlarca verildiğine tanık olundu.

Tabii bu noktada, sömürgeci güçlerin 'yerlileri medenileştirme' süreçlerinde idari yapılanmanın öncelikli önem arz etmesi nedeniyle yeni sınırlarına ulaşan Luan Phrabang monarşisi yönetiminde saray ve çevresinin "Fransız eğitilmiş" ve modernleşmede kurtarıcı rolü oynayan kadrolarına Başbakanlık, Bakanlık vd. makamlarda görev vermiştir. **Savaş sonrasında çetin şartlarında 'Lao' etnik çoğunluğu etrafında şekillenerek, 'yeni bir ulus' olarak doğan Laos'un ayakları üzerinde duramayacağını gören saray ve çevresi, o dönem tüm bölgeyi saran 'bağımsızlık ülküsünü' pratiğe geçirme arzularına rağmen, çareyi "geçici de olsa" Fransız korumacılığında/mandacılığında bulmayı yeğlemiştir. Bu korumacılık/mandacılık talebi karşısında Fransa'nın siyasi varlığı 1955 yılına kadar sürmüştür. Bu mandacılığı yeğleme işinin gene yönetim elitinin tekelinde gerçekleştirildiği malum. Neden o dönem yükselen bir güç olarak Amerika değil de, imparatorluk döneminden çok şey kaybetmiş olan Fransa olduğu da sorgulanabilir elbette. Tabii burada James Chamberlain'dan esinlenerek şunu**

Sömürgeci güçlerin 'yerlileri medenileştirme' süreçlerinde idari yapılanmanın öncelikli önem arz etmesi nedeniyle yeni sınırlarına ulaşan Luan Phrabang monarşisi yönetiminde saray ve çevresinin "Fransız eğitilmiş" ve modernleşmede kurtarıcı rolü oynayan kadrolarına Başbakanlık, Bakanlık vd. makamlarda görev vermiştir.

da söylemeden geçmeyelim. Saray ve çevresinin aldığı Fransız eğitimi onları ‘aydınlanmanın’ beşiği bir medeniyete şu veya bu şekilde eklemelerine neden olmuştu. Bu birikim, yönetim tabakasının ülkeyi modernleştirme projelerinde ortaya koydukları ‘başarının’ arka plânını oluşturuyordu hiç kuşkusuz. Aydınlanma işinin önemli bir boyutunun da gene 1960’lı ve 1970’li yıllarda başkent Vientiane’daki –“Sao Khong, Mithason, Pai Nam, Sangkhomkhadi, Bulletin des Amis du Royaume Lao” vb., kayda değer kitap ve dergi yayıncılığında bulmak mümkün. Bu da bize, Fransız eğitiminin saray ailesiyle ve onların yönetsel etkileşimleriyle sınırlı kalmadığını, sözlü bir toplum özelliği sergileyen Lao toplumunda gerek ülke içerisinde

Ancak unutulmaması gereken bir şey var ki, o da bu hareketin dışardan ithal görünümü verse de insan kaynakları noktasında, özellikle ‘Lao’ topraklarının orta ve güneyinde önemli bir toplum kesiminde yaşam süren Vietnam asıllıların başat rol oynadığıdır.

gerekse Avrupa’da eğitim olanaklarına kavuşan azınlık da olsa bir kitlenin öncülüğünde sözlüden yazılıya kayan güçlü bir Lao kültürünün yeniden şekillendirilmekte olduğunu görürüz.

Yukarıda dile getirdiğimiz ‘Fransız korumacılığı/mandacılığı’ bağlamındaki seçim, aslında bir başka alternatif yapılanmanın yolunu açacaktır. **O da artık bölgede hiçbir şekilde Batılı yüzü görmek istemeyen komünist hareketlerin Laos’daki uzantısı “Viet-Minh”in siyasi bir güç olarak ortaya çıkması olmuştur.** Bu yapı, adından da anlaşılacağı üzere Vietnam tandanslı bir harekettir. Ancak unutulmaması gereken bir şey var ki, o da bu hareketin dışardan ithal görünümü verse de insan kaynakları noktasında, özellikle ‘Lao’ topraklarının orta ve güneyinde önemli bir toplum kesiminde yaşam süren Vietnam asıllıların başat rol oynadığıdır. Viet-Minh hareketinin güç kazanmasında da böylesi bir etnik temelin varlığı göz ardı edilmemelidir. **Üstüne üstlük dağlık kesimlerde yaşayan etnik azınlıklar Fransız yönetiminin Lao etnisitesini öncelleyen yaklaşımı karşısında ‘ayrımçılığa’ tabi tutulmasının da komünist harekete desteğin nedenleri arasında olduğu unutulmamalıdır.** Bununla birlikte, bu süreçte saraya mensup bir isim Souphanouyong da komünist harekete ardından kurulacak partiye üye olarak saray ve çevresinde büyük şaşkınlığa yol açmıştı.

Komünist harekete devam etmeden önce Budizme dair birkaç söz söylemekte fayda var. Bu süreçte, bölge halklarının kahir ekseriyetinin –nominal anlamda da olsa- bağlı olduğu

Budizmin birleştirici bir dini/kültürel yapı oluşturamadığı, aksine Budizm her bir coğrafyada, ulus-devlet inşası sürecinde etnik çoğunluğa dayalı milliyetçiliği destekleyen bir aparata dönüşmüştür. Bu anlamda, siyasi bir model sun/a/mayan Budizmle modern dönemde ortaya çıkan milliyetçiliklerin birleşmesi bir anakronik durum oluştursa da sosyo-siyasi işlevselliği konusunda kimsenin şüphesi yoktur herhalde. Bu durum, kendisini Laos'ta da ortaya koymuş ve 1946 yılından itibaren monarşi, 19. yüzyıldaki rolünü büyük ölçüde yitirip sembolik bir yapıya evrilirken, biri dini alanda Budizm ve diğeri siyasi alanda milliyetçilikle kaynaşmıştır. Bu milliyetçi yapı, yukarıda değindiğimiz üzere saray ve çevresinin varlığıyla ülke idari mekanizmasında kendini güçlü bir şekilde hissettirmiştir. Bu sürecin belki kendi halinde işleyip farklılıkların bir tür 'zaman aşımına' uğrayacağı tahmin edilebilir. Ancak Laos iç politikası ve toplu yapısının şekillenmesi kendi başına bırakılmamıştır.

Bununla, tabii ki Hint-Çini'ndeki sivil savaşları ve özellikle Vietnam Savaşı süreçlerini kastediyoruz. Lao etnik kimliği üzerinden siyasi mücadeleyi yürüten 'merkez' Lao milliyetçi yapılanmasıyla, ülkenin doğusunda çeşitli etnik azınlıkların yaşam sürdüğü Vietnam sınırındaki dağlık bölgelerde ortaya çıkan komünist hareket ülkede on yıllarca süren iç savaş ortamına neden olmuştur. Nihayetinde, Vietnam'ın desteklediği komünist grupların mücadelesi, dağlık bölgelerdeki etnik azınlıklar için yeni bir siyasi bilinçlenme sürecine neden olmuştur. Bu azınlıklar, aynı zamanda komünist mücadelenin örgütlü yapılması içerisinde yer alan kadroların varlığını sürdürmelerine olanak tanıyacak maddi ve manevi kaynakları temin etmesiyle de önem arz ediyordu. Nihayetinde, Laos'da 2-3 Aralık 1975 tarihlerinde 'Pathet Lao' adı verilen komünist Parti Kongresi, bizzat müstakbel kral Vong Savang'ın krallığın resmen ülke yönetiminden çekildiğini ilân etmesiyle, yani bir anlamda 'yumuşak devrimin' gerçekleştirilmesine neden olacak kadar önemli siyasal sonuçlar doğmuştur. Bu süreç aslında 16. yüzyıldan itibaren varlığını sürdüren monarşinin sonu anlamına geliyordu. Burada ilginç olan husus, tıpkı İngilizlerin Malaya'da çok önceden hayata geçirdikleri üzere, Fransızların da monarşiyi tümüyle ortadan kaldırmak yerine, siyasi egemenliği ellerinden alıp, yerine sadece 'dini/ritüelci' yaşamın koruyucusu sıfatını bahşetmesi olmuştur. Burada İngilizlerin Fransızların uygulamasında bir model teşkil ettiğini söyleyebilir

Bu anlamda, siyasi bir model sun/a/mayan Budizmle modern dönemde ortaya çıkan milliyetçiliklerin birleşmesi bir anakronik durum oluştursa da sosyo-siyasi işlevselliği konusunda kimsenin şüphesi yoktur.

miyiz? Öte yandan, bu süreç, örneğin Tayland monarşisinin 1932'deki "kırılmasının" ardından yaşanan siyasal alandaki ayrışmalara ve halk nezdindeki 'manevi' karmaşaya yol açmamış, aksine bölge halkının dini/mitik karışımı bir saygı beslediği monarşiye toplumsal rasyonel bir işlerlik bahşedilmiştir.

Laos, barış zamanlarında Tayland ve Vietnam'ın birbiriyle siyasal rekabete varan karşılaşmalarına konu olmuştur. Bu siyasal nüfuz/etkileşimin, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında etnik çoğunlukçu milliyetçiliğe dayalı komünist ideolojilerin yeşerdiği ve buna karşılık Batılı güçlerin, merkezinde monarşinin yer aldığı muhalefeti desteklemesiyle ortaya

Vietnam Savaşı süreci gibi çatışma dönemlerinde Laos, Vietnam'ın 'arka bahçesi' haline gelmişti. Bununla birlikte, ABD'nin de bir karşı girişimi olduğu vakidir.

çıkan sivil savaşlar bölge halklarının toplumsal hafızasında silinmesi zor izler bırakmıştır. Vietnam Savaşı süreci gibi çatışma dönemlerinde Laos, Vietnam'ın 'arka bahçesi' haline gelmişti. Bununla birlikte, ABD'nin de bir karşı girişimi olduğu vakidir. Bu çerçevede, savaş süresince Amerika birliklerince Vietnam topraklarına sürülen Laos topraklarında yaşayan -aralarında 'çocuk savaşçıların' -ki yaşları 8'e kadar olanların da bulunduğu- altmış bini bulan 'Hmong' etnik grubuna mensup kitle Amerikan silahlarıyla donandırılmıştı. Öyle ki, ormanlarda saklanan bu sivil savaşçıları dış dünyayla temaslarının kesilmesiyle Vietnam Savaşı sona erse de, bundan ancak on beş yıl sonra gibi uzun bir süre varlıkları keşfedilmişti. "Afyon" meselesine de değinmekte fayda

var. Bölgenin 'kültürel norm'u kabul edilen afyon yetiştiriciliği ve tükeminin savaş döneminde Amerikan 'varlığı' sayesinde uluslararası 'metaya' dönüştürüldüğü ifade edilmektedir.

Laos'da yaşanan komünist devrim de tıpkı yarım yüzyıl öncesinin monarşisi gibi kendi ayakları üzerinde duramamış, Sovyetler Birliği ve Çin'de gerçekleştirilen ekonomik liberalizme eklenmek suretiyle 1980'li yılların ortalarından itibaren kapılarını uluslararası sermayeye açmıştır. Bu dönem, tıpkı Malezya'da "Yeni Ekonomi Politikası"nın hayata geçirilmesine benzer şekilde Laos'da da "Yeni Ekonomi Mekanizması" adıyla bir program yürürlüğe konulmuştur. Yeni düşünce (chin thanakaan mai) olarak da adlandırılan bu süreç ekonomi alanında paradigim değişimine, yani devlet-kontrolünden piyasa-yönelimli bir ekonomik yapıya geçiş söz konusu olmuştur. Bu noktada, hiç kuşku yok ki, başka ülkelerde de benzerleri görülen bu ekonomi açılımları, Hint-Çini'ndeki diğer ülkeler gibi Laos'u da içine

alacak şekilde, Batı güç odaklarının projelendirilen dönemin küresel neo-liberal yönelimlerine eklenme amacı taşıyordu. Malezya örneğinden devam edersek, Malay Yarımadası'nda kalkınma hamlesi 'uygun adım' ilerlerken, bunun Laos'da gerçekleşmemesinin nedeni olarak siyasi ve idari yetkenin halen politbüro'nun, yani Komünist Partisi'nin (Laos Devrimci Halk Partisi) tekelinde olması ve bunun getirdiği bir dizi sıkıntılar olduğu ileri sürülebilir. Bu durum, 1980'lerde başlayan ekonomide reform sürecinin siyasi yansımalarının olmadığı yorumlarını güçlendiriyor. Laos'un sınırlarını açan bir diğer gelişme ASEAN üyeliği olmuştur. 1992 yılında gözlemi sıfatıyla başladığı işbirliğini 23 Temmuz 1997'de tam üyeliğinin kabul edilmesiyle önemli bir aşama katetmiştir.

Laos'un stratejik önemi

Bugün Laos nerede duruyor? Bölgenin açık denizlere bağlantısı olmayan tek ülkesi konumundaki Laos komşu ülkelerin, özellikle nehirler ve deniz vasıtasıyla sağlanan ulaşım ağından sağladığı avantajlardan yoksundur. Dış unsurlarla etkileşimine olanak tanımayan bu özelliğinin ötesinde, görece küçük bir coğrafya olmakla birlikte, dağlık ve kesif ormanlık alanlarla kaplı olması ülke içerisinde ve sınır boylarında yaşayan çeşitli yerli halkların birbiriyle temasını zorlaştıran önemli faktörlerdendir. Bu anlamda, kendi içine kapalı bir yapıdan, özellikle de çeltik tarımına elverişli geniş ovalarda yaşayan Lao etnik çoğunluğu ile yükseltilerde hayat süren etnik azınlıklar arasında bir ayrışmadan bahsedilebilir. Sömürge öncesi dönemde sınırlı ancak barış ortamında sürdürülen ilişkilerin Fransızlar döneminde yeniden yapılandırılması ile doğan sıkıntılardan ülke kurtulabilmiş değil. Bununla birlikte, söz konusu bu etkileşimin günümüzde, ülkenin bir yandan kalkınma kalkınma, öte yandan farklı etnik yapılarla birlikte var olma sürecinde göz ardı edilemeyecek bir öneme sahip olduğuna şüphe yok.

Bu dezavantajlarına rağmen, sahip olduğu ve henüz keşfedilmeyi bekleyen kaynakları nedeniyle güç odaklarının göz ardı edemeyeceği bir coğrafya. Hatta yabancı yatırımcılar noktasında alt yapı çalışmaları noktasında bir

Sömürge öncesi dönemde sınırlı ancak barış ortamında sürdürülen ilişkilerin Fransızlar döneminde yeniden yapılandırılması ile doğan sıkıntılardan ülke kurtulabilmiş değil.

cazibe merkezi olduğunu söylemek bile mümkün. Bu noktada Çin'in 'atılımcılığı' dikkat çekiyor. Mekong Nehri'nin yanı başındaki Bokeo şehrine bağlı Ton Pheung'de tamamıyla Çin idaresine verilmiş Serbest Ticaret Bölgesi bunun göstergelerinden biri. Burası ticaret merkezi olmanın yanı sıra, her türünden eğlence endüstrisine de kapı aralayan bir özelliğe sahip olması dolayısıyla Tayland ve Çinden sürekli 'turist' çekiyor. Toplamda 2.5 milyar Dolar bütçeli projenin bütünüyle tamamlanmasına daha zaman olmasına rağmen, ilk bitirilen bölümünün kumarhane olması, Tayland ve Çin'de resmen yasak olan kumarhanelerin yerine Laos'un

Çin'in yukarıda bahsettiğimiz olanaksızlıkları imkâna dönüştürme çabasının bir diğer göstergesi ise bu eğlence sektörüyle bağlantıyı da sağlayacak şekilde Çin-Laos-Tayland arasında önemli bir otoban inşaatı bulunuyor.

'cazibe merkezi seçilmesi' öngörülüyor. Bu akında Çinli yatırımcıların burayı Macau'ya dönüştürme projelerinde Lao yönetiminden destek alıyorlar. **Çin'in yukarıda bahsettiğimiz olanaksızlıkları imkâna dönüştürme çabasının bir diğer göstergesi ise bu eğlence sektörüyle bağlantıyı da sağlayacak şekilde Çin-Laos-Tayland arasında önemli bir otoban inşaatı bulunuyor.** Tabii bu sürecin sosyo-kültürel boyutlarının bir süre sonra ortaya çıkacağını tahmin etmek güç değil. **Örneğin, yoğun bir Çin göçmen nüfusunun varlığı Laolular arasında pek de hoş karşılanmayacaktır.** Ya da tarım arazilerini ucuz fiyatlar karşılığında 'müteahhitlere' satmaya zorlanan köylülerin ne tür bir değişime konu olacaklarına yakında tanık olacağız. **Söz konusu bu kalkınma sürecini destekleyenlerin argümanı ise, 1960'lar ve sonrasında 'afyon cenneti' olarak anılan bölgenin bu 'kötü ün'den kurtulacağı yönünde.** Burada bir soru sorabiliriz herhalde. Acaba bu eğlence sektörünün ortaya çıkmasında fon 'afyondan' elde edilen gelir olmasın sakın?

Sahip olduğu doğal kaynaklarına rağmen, ekonomik gelişmişlik sıralamasında en alt sıralarda zikredilmektedir. Ekonomisinin kendine yeter çeltik tarımına dayanmakla birlikte, son yıllarda bölge ülkeleri arasında sosyo-kültürel değişimi en az yaşayan toplum olmasıyla özellikle 'etnik kültürel yapının' cazibe merkezi haline gelmesine ve dolayısıyla Batı ülkelerinden önemli bir turist akının gerçekleşmesine neden oluyor. Bununla birlikte, Batı sınırındaki Tayland'la ilişkilerin geliştirilmekte olduğu ve ekonomik etkileşiminde öncelikli ülke olmaya aday olduğuna kuşku yok. Bunda Tay ve Lao dillerinin benzerliği, halkları birbirine yaklaştıran bir özellik olarak ortaya çıkıyor. Başkent Vientiane'nin Tayland'a sınır olmasının da bunda

önemli rolü vardır. Bu durum, örneğin 19. yüzyılda Siam Krallığı ile Laos krallıkları -belki buna prenslik demek daha doğru olacak- arasındaki koruyucu/vassal devlet ilişkisi dikkate alındığında tarihsel bir devamlılık olarak da okunabilir. **Öte yandan, Tayland yönetim çevresinde Tay dil ve etnik unsurlarını birleştirmeye yönelik Pan-Tay ideolojisi taraftarlarının Laos'la ilişkileri ciddi bir şekilde yönlendirebileceklerini yabana atmamak lazım.**

Tayland'ın bir yandan Amerikan, öte yandan Japonya'nın önemli yatırım alanları olması kadar, siyasi ittifakları da dikkate alındığında Laos'un dünyaya açılan kapısı konumunda olduğunu ileri sürebilir. Tam ba burada Tayland iç politikasında istikrarsızlıkların, özellikle ordunun siyaset ve ekonomi dünyasındaki mücadelesinden kaynaklanacak olumsuz etkileri unutulmamalı. Diğer ülkeler gibi Laos'un da 2015 ASEAN Ekonomik İşbirliği'ne hazırlanmakta olduğu ve bu anlamda yasal hazırlıkların ülkeyi bölgeye açacak imkânlar hazırlamakta olduğu düşünülebilir.

Kaynaklar

Edo Andriessse. (2011). *Laos: A State Coordinated Frontier Economy*, Working Paper, No. 522, International Institute of Social Studies, The Hague.

Grant Evans. (2009). *The Last Century of Lao Royalty: A Documentary History*, Chian Mai, Thailand: Silkworm Books.

Interview with "James Chamberlain" conducted by Grant Evans, *Center For Lao Studies*, Vol 1, Issue. 1, 2010, San Francisco.

Jonathan Rigg. (1997). *Southeast Asia: The Human Landscape and Modernization and Development*, London: Routledge.

Nattapong Thongpakde. (2001). ASEAN Free Trade Area: Progress and Challenges, In *ASEAN Beyond the Regional Crisis: Challenges and Initiatives*, (ed.) Mya Than, Singapore: ISEAS

Vatthana Pholsena. (2006). *Post-War Laos: The Politics of Culture, History and Iden-*

tity, Singapore: ISEAS.

Saly Khamsy&Pradap Pibulsonggram. (1991). *Relations Between Laos and Thailand 1988, In Laos: Beyond the Revolution*, (ed.) Joseph J. Zasloff&Leonard Unger, London: Macmillan.

<http://thediplomat.com>

> DÜBAM

LAOS'UN DÜNÜ BUGÜNÜ

Mehmet Özay

> 2013 TEMMUZ
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI